

Chrońmy Przyrodę Ojczystą

Organ Państwowej Rady Ochrony Przyrody

SPIS TREŚCI Tom 71, zeszyt 3, maj/czerwiec 2015

ARTYKUŁY – ARTICLES

Robert W. Mysłajek, Korneliusz Kurek, Tomasz Jonderko, Katarzyna Tołkacz, Natalia Kisza, Olga Gewartowska, Aleksander Dorda, Sabina Nowak, Marcin Warchałowski: Różnorodność gatunkowa i ochrona nietoperzy Pogórza Śląskiego – <i>Species diversity and protection of bats of the Silesian Foothills</i>	163
Grzegorz Wojtaszyn, Tomasz Rutkowski, Grzegorz Lesiński, Wojciech Stephan, Magdalena Bartoszewicz: Ryjówkowształtne i gryzonie Parku Narodowego Ujście Warty i terenów przyległych – <i>Soricomorphs and rodents of the Ujście Warty National Park and the surrounding area</i>	179
Danuta Drzymulska: Status troficzny jezior humusowych Wigierskiego Parku Narodowego – czy jest niezmienny w czasie? – <i>The trophic status of humic lakes in Wigry National Park – is it time-invariant?</i>	192

NOTATKI – NOTES

Tomasz Wójcik, Maria Ziaja: Występowanie obrazków alpejskich <i>Arum alpinum</i> w rezerwacie Góra Chełm na Pogórzu Strzyżowskim – <i>Occurrence of Arum alpinum in the Góra Chełm reserve in the Strzyżowskie Foothills</i>	199
Bogusław Binkiewicz: Nowe stanowiska dwulistnika muszego <i>Ophrys insectifera</i> w Tatrzańskim Parku Narodowym – <i>New localities of Ophrys insectifera in the Tatra National Park</i>	207
Cezary J. Tajer: Podgrzybek tęgoskórowy <i>Xerocomus parasiticus</i> w Parku Krajobrazowym „Dolina Baryczy” – <i>Xerocomus parasiticus in the Barycz Valley Landscape Park</i>	216
Marcin Sielezniew: Przeplatka aurinia <i>Euphydryas aurinia</i> w Puszczy Knyszyńskiej – <i>Marsh Fritillary Euphydryas aurinia in Knyszyn Forest</i>	221
Konrad Wiśniewski, Adam Malkiewicz, Waldemar Bena: Nowe stanowiska strojnisia nadobnego <i>Philaeus chrysops</i> (Araneae: Salticidae) w Polsce – <i>New records of Beautiful Jumper Philaeus chrysops (Araneae: Salticidae) in Poland</i>	229
Marek Miłkowski, Jacek Słupek: Nowe stanowiska mieczyka dachówkowatego <i>Gladiolus imbricatus</i> (Iridaceae) w okolicach Radomia – <i>The new localities of Turkish Marsh Gladiolus Gladiolus imbricatus (Iridaceae) in Radom environs (Central Poland)</i>	236
Michał Ciach: Stwierdzenie węża Eskulapa <i>Zamenis longissimus</i> w Ustrzykach Dolnych – <i>The record of Aesculapian Snake Zamenis longissimus in the Ustrzyki Dolne town</i>	239

Różnorodność gatunkowa i ochrona nietoperzy Pogórza Śląskiego

Species diversity and protection of bats of the Silesian Foothills

ROBERT W. MYŚLAJEK¹, KORNELIUSZ KUREK², TOMASZ JONDERKO³, KATARZYNA TOŁKACZ⁴, NATALIA KISZA³, OLGA GEWARTOWSKA¹, ALEKSANDER DORDA⁵, SABINA NOWAK², MARCIN WARCHAŁOWSKI⁶

¹ Instytut Genetyki i Biotechnologii, Wydział Biologii, Uniwersytet Warszawski
02–106 Warszawa, ul. Pawińskiego 5a
e-mail: robert.myslajek@igib.uw.edu.pl, olga.gewartowska@gmail.com

² Stowarzyszenie dla Natury „Wilk”
34–324 Lipowa, Twardorzeczka 229
e-mail: kornel.kurek@polskiwilk.org.pl, sabina.nowak@polskiwilk.org.pl

³ Stowarzyszenie Górecki Klub Przyrodniczy
43–436 Górk Wielkie, ul. Zalesie 12
e-mail: acer70@wp.pl, n.kisza@gmail.com

⁴ Zakład Parazytologii, Instytut Zoologii, Wydział Biologii, Uniwersytet Warszawski
02–096 Warszawa, ul. Miecznikowa 1
e-mail: k.h.tolkacz@biol.uw.edu.pl

⁵ Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Urząd Miejski w Cieszynie
43–400 Cieszyn, Rynek 1
e-mail: ka_dorda@vp.pl

⁶ Katedra Zoologii, Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Zielonogórski
65–516 Zielona Góra, ul. Szafrana 1
e-mail: marcin.warchalowski@dziewiecsil.org

Słowa kluczowe: chiropterofauna, Natura 2000, alpejski region biogeograficzny, Karpaty Zachodnie, ochrona nietoperzy.

W trakcie badań prowadzonych w latach 1992–2014 na Pogórzu Śląskim stwierdzono występowanie 20 gatunków nietoperzy, w tym podkowca małego *Rhinolophus hipposideros*, nocka Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocka orzęsionego *M. emarginatus*, borowiaczka *Nyctalus leisleri* i mroczka pozłocistego *Eptesicus nilssonii* – zaliczanych do gatunków zagrożonych lub bliskich zagrożenia w Polsce. Szczególnie liczne były stanowiska podkowca małego, z których zdecydowanie najcenniejsze są kolonie rozrodcze w kościele w Jaworzu, w zamku w Grodźcu, w zespole szkolno-przedszkolnym w Grodźcu oraz w kościele w Górkach Wielkich. Do tej pory prawnie zabezpieczono wyłącznie kościół w Górkach Wielkich, gdzie powstał specjalny obszar ochrony siedlisk w ramach Europejskiej Sieci Natura 2000. Ze względu na wysoką liczebność podkowców małych ochroną powinny zostać objęte również kolonie rozrodcze w Grodźcu i Jaworzu. Dla ochrony populacji nietoperzy na Pogórzu Śląskim istotne jest między innymi przeciwdziałanie wycince zadrzewień.

SUMMARY

Net catching and survey of roosts were conducted from 1992 to 2014 to be used together with the previously published data to assess the species composition of the bat fauna in the Silesian Foothills (ca. 500 km²), situated in the Western Carpathians (southern Poland). The region is inhabited by the following 20 species of bats: *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis*, *M. bechsteinii*, *M. nattereri*, *M. emarginatus*, *M. alcaethoe*, *M. brandtii*, *M. mystacinus*, *M. daubentonii*, *Vespertilio murinus*, *Eptesicus serotinus*, *E. nilssonii*, *Pipistrellus pipistrellus*, *P. pygmaeus*, *P. nathusii*, *Nyctalus leisleri*, *N. noctula*, *Plecotus auritus*, *P. austriacus* and *Barbastella barbastellus*, including four (*Rh. hipposideros*, *M. myotis*, *M. bechsteinii*, *M. emarginatus* and *B. barbastellus*) listed in Annex II of the EU Habitat Directive. However, only one nursery colony of *M. myotis* and *Rh. hipposideros* is protected as a Natura 2000 site. We propose to include two most important nursery colonies of *Rh. hipposideros* in the Natura 2000 network.

Ryjówkokszałtne i gryzonie Parku Narodowego Ujście Warty i terenów przyległych

Soricomorphs and rodents of the Ujście Warty National Park and the surrounding area

GRZEGORZ WOJTASZYN¹, TOMASZ RUTKOWSKI¹, GRZEGORZ LESIŃSKI², WOJCIECH STEPHAN¹,
MAGDALENA BARTOSZEWICZ³

¹ Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra” 60–788 Poznań, ul. Stolarska 7/3
e-mail: grzegwojt2@wp.pl, pardosa@gazeta.pl, wssteven@wp.pl

³ 66–436 Słońsk, ul. Szpitalna 2
e-mail: madzialena.b@wp.pl

² Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
02–787 Warszawa, ul. Nowoursynowska 159C
e-mail: glesinski@wp.pl

Słowa kluczowe: Soricomorpha, Rodentia, drobne ssaki, dolina rzeczna, tereny zalewowe, zachodnia Polska.

W latach 1995–2014 w celu rozpoznania składu gatunkowego drobnych ssaków na obszarze Parku Narodowego Ujście Warty i terenów przyległych prowadzono badania za pomocą następujących metod: (1) odłowów w pułapki żywołowne na 18 stanowiskach, (2) analizy pokarmu norki amerykańskiej *Neovison vison* i szopa pracza *Procyon lotor* z terenu zalewowego Parku Narodowego (położonego w międzywalu Warty), (3) analizy pokarmu płomykówki *Tyto alba* z 7 stanowisk, (4) obserwacji oraz danych od innych osób. Łącznie stwierdzono 17 gatunków (5 z rzędu ryjówkokszałtnych Soricomorpha i 12 z rzędu gryzoni Rodentia). We wszystkich siedliskach wilgotnych obserwowano nornika północnego *Microtus oeconomus*, karczownika *Arvicola amphibius*, ryjówkę malutką *Sorex minutus* i rzęsorka rzeczka *Neomys fodiens*. Rzadko stwierdzano zębiełka karliczka *Crocidura suaveolens* i nornika burego *Microtus agrestis*. Wykazany skład gatunkowy jest charakterystyczny dla dolin rzecznych i zbliżony do występującego na innych obszarach o podobnym charakterze np. doliny Biebrzy.

SUMMARY

The aim of this study conducted in 1995–2014 was to obtain data on the structure of small mammal communities in the Ujście Warty National Park and the surrounding area. Several methods were used: (1) trapping of terrestrial species at 18 sites, (2) analysis of the diet of American mink and raccoons, (3) analysis of the diet of barn owls at 7 sites, (4) accidental observations and interviewing the local community. In total, 17 species were identified (5 soricomorphs and 12 rodents). The most frequent and abundant species (*Microtus oeconomus*, *Arvicola amphibius*, *Sorex minutus* and *Neomys fodiens*) were mostly connected with wet habitats. *Crocidura suaveolens* and *Microtus agrestis* represented rare species in this area. As for dominant species, the communities under study showed similarity to those from other flooded river valleys in Poland, e.g. Biebrza Valley.

Status troficzny jezior humusowych Wigierskiego Parku Narodowego – czy jest niezmienny w czasie?

The trophic status of humic lakes in Wigry National Park – is it time-invariant?

DANUTA DRZYMULSKA

*Zakład Botaniki, Instytut Biologii
Uniwersytet w Białymstoku
15–245 Białystok, ul. K. Ciołkowskiego 1J
e-mail: drzym@uwb.edu.pl*

Słowa kluczowe: Wigierski Park Narodowy, jezioro humusowe, suchary, trofia.

Badania paleoekologiczne jezior humusowych (dystroficznych), wzbogacone analizami współczesnej roślinności i parametrów chemicznych wody jeziornej, prowadzono na terenie Wigierskiego Parku Narodowego. Stwierdzono niejednorodność tych tzw. sucharów wigierskich pod względem trofii. Obok typowych jezior humusowych rozpoznano jeziora eutroficzno-humusowe. Ponadto zbiorniki ewoluowały, przez co niekiedy nawet kilkakrotnie w toku ich rozwoju następowały wahania trofii. Jak wykazały dalsze badania, zmiany statusu troficznego mogły być na tyle silne, że jeziora, obecnie dysharmonijne, należały w przeszłości do ciągu harmonijnego jezior. Zanim więc nabrały cech typowych dla humotrofii, przeszły przez fazy mezotrofii i eutrofii, co stanowi całkowicie nowe spojrzenie na problematykę kształtowania się trofii w jeziorach humusowych.

SUMMARY

Humic (dystrophic) lakes are characterised by some specific features including a high amount of humic substances, brown water colour, low pH, a peat-covered catchment area overgrown with coniferous forests, peat mosses in the vicinity of water bodies, spreading floating mats on the water surfaces, low calcium content in the water and sediments, and the presence of dy sediment. Humic lakes of Wigry National Park (so called *suchary*) (Fig. 1) are small water bodies surrounded by forest (Fig. 2). They were investigated by palaeoecological analyses of sediments (pollen, macrofossil remains, Cladocera, geochemistry, radiocarbon dating) supported by the study of contemporary vegetation and chemical parameters of lake water. These investigations allowed the determination of the past and present trophic status of the lakes. *Suchary* seemed to be not uniform ecosystems. Typical humic and eutrophic-humic lakes were described as the first one. It is interesting that the transition from a typical humic status to a eutrophic-humic status appears to be possible, as does the reverse (Fig. 3). Further studies showed that a trophic status of a humic lake could be quite different in the past, so a contemporarily humic lake was mesotrophic and even eutrophic before it reached a humotrophic status. Possible directions in the evolution of lake trophic status were presented in Fig. 4.

Występowanie obrazków alpejskich *Arum alpinum* w rezerwacie Góra Chełm na Pogórzu Strzyżowskim

Occurrence of *Arum alpinum* in the Góra Chełm reserve in the Strzyżowskie Foothills

TOMASZ WÓJCIK, MARIA ZIAJA

Katedra Nauk Przyrodniczych
Uniwersytet Rzeszowski
35–326 Rzeszów, ul. Cicha 2A
e-mail: antomi7@wp.pl, mziaja@ur.edu.pl

Słowa kluczowe: obrazki alpejskie, *Arum alpinum*, gatunki zagrożone, *Fagion sylvaticae*, Karpaty Zachodnie.

Obrazki alpejskie *Arum alpinum* Schott & Kotschy należą do gatunków rzadkich we florze Polski, a ich występowanie jest ograniczone do południowej części kraju. Na Pogórzu Strzyżowskim znane są zaledwie trzy stanowiska tego gatunku, z których jedno zlokalizowane jest w rezerwacie Góra Chełm, gdzie ochroną objęto wyspowe stanowisko buczyny karpackiej o charakterze azonalnym. Podczas badań prowadzonych w obrębie rezerwatu stwierdzono występowanie czterech odrębnych grup obrazków, których liczebność oszacowano łącznie na 310 osobników kwitnących. Omawiany gatunek występuje w buczynie ze związku *Fagion sylvaticae*. Obrazki rosły w prześwietlonym drzewostanie na dnie szerokich wąwozów i w nieckowatych obniżeniach terenu, na stromych zboczach, w miejscach umiarkowanie wilgotnych i żyznych.

SUMMARY

The paper presents the results of investigations conducted in 2013–2014 in the Góra Chełm forest reserve in the Strzyżowskie Foothills. The aim of the study was to determine the distribution and abundance of *Arum alpinum* as well as the species composition and structure of phytocoenoses. The species formed four separate populations comprising 110, 30, 150, and 20 flowering individuals. *Arum alpinum* inhabited steep slopes, ravines, and basin-shaped depressions. The species preferred wet and fertile habitats with varied inclination and exposure. The community with *Arum alpinum* was classified into the alliance *Fagion sylvaticae* due to the dominance of *Fagus sylvatica* in the tree layer and the presence of *Dentaria glandulosa* and *D. bulbifera*. The community was dominated by species characteristic of the order *Fagetalia sylvaticae*, e.g. *Galium odoratum*, *Galeobdolon luteum*, *Mercurialis perennis*, and *Stachys sylvatica*. Furthermore, 5 protected species, 9 alpine species, and 28 ancient woodland indicator species were noted. The forest phytocoenoses with *Arum alpinum* were characterised by high species richness and diverse floristic composition.

Nowe stanowiska dwulistnika muszego *Ophrys insectifera* w Tatrzańskim Parku Narodowym

New localities of *Ophrys insectifera* in the Tatra National Park

BOGUSŁAW BINKIEWICZ

Ogród Botaniczny, Instytut Botaniki
Uniwersytet Jagielloński
31–501 Kraków, ul. M. Kopernika 27
e-mail: bbinkiewicz@poczta.fm

Słowa kluczowe: *Ophrys insectifera*, dwulistnik muszy, Orchidaceae, nowe stanowiska, biologia zapyłania, *Argogorytes mystaceus*, Tatrzański Park Narodowy.

Dwulistnik muszy *Ophrys insectifera* L. (syn. *Ophrys muscifera* Hudson), przedstawiciel rodziny storczykowatych Orchidaceae, jest w Polsce gatunkiem rzadkim, podanym z około 40 stanowisk zgrupowanych na obszarze Wyżyny Miechowskiej, Pienin i Tatr, ponadto znanym z pojedynczych stanowisk na Garbie Wodzisławskim, Polesiu Wołyńskim i w Beskidzie Sądeckim. Rośnie głównie w nasłonecznionych murawach kserotermicznych i naskalnych, rzadziej na wilgotnych łąkach i młakach; wymaga podłoża zasobnego w węglan wapnia. W Tatrzańskim Parku Narodowym dotychczas zlokalizowano 8 stanowisk dwulistnika muszego, a 4 nowe stanowiska odnaleziono na tym obszarze w 2013 roku. Grupują się one w strefie regla dolnego, na nasłonecznionych stromych zboczach zajętych przez naskalne murawy *Carici sempervirentis-Festucetum tatrae*. Odnalezione populacje liczyły od 1 do 41 osobników generatywnych, łącznie stwierdzono 65 pędów. Zaobserwowano próby kopulacji samców błonkówki *Argogorytes mystaceus* L. (Hymenoptera: Crabronidae) z kwiatami dwulistnika, o czym nie było dotąd informacji w krajowym piśmiennictwie. Głównym zagrożeniem dla nowo odkrytych stanowisk są postępujące procesy sukcesyjne prowadzące do zarastania muraw.

SUMMARY

The Fly Orchid *Ophrys insectifera* L. (Figs 1, 3) is a rare and protected species in Poland. It occurs in over 40 localities in south Poland: the Nida Basin, Volhynian Polesie, the Beskid Sądecki Mountains, the Pieniny Mountains and the Tatras. It grows on xerothermic and rock grasslands, in thermophilous brushwood, and exceptionally in wet meadows and calcareous fens. During the field studies in 2013, four sites of the species were found in the Tatra National Park: 1 – Suchy Wierch (ATPOL square EG50), 2 – Filipczański Wierch (EG50), 3 – Mały Kopieniec (EG50), 4 – Siwarowe Pańskie (DG59). The Fly Orchid grew on the rock grasslands representing the *Carici sempervirentis-Festucetum tatrae* association, at an altitude ranging from 1035 to 1190 m asl. The four populations differed in the number of stems: from 1 (Mały Kopieniec) to 41 (Siwarowe Pańskie). Attempts at the copulation by males *Argogorytes mystaceus* L. (Hymenoptera: Crabronidae) with flowers of *Ophrys insectifera* were observed (Fig. 3). The main threat to the newly discovered population is encroachment of shrubs and trees.

Podgrzybek tęgoskórowy *Xerocomus parasiticus* w Parku Krajobrazowym „Dolina Baryczy”

Xerocomus parasiticus in the Barycz Valley Landscape Park

CEZARY J. TAJER

Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych
50–559 Wrocław, ul. Puszczykowska 10
e-mail: cezary.tajer@wp.pl

Słowa kluczowe: podgrzybek tęgoskórowy, *Xerocomus parasiticus*, gatunek chroniony, Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy”, obszar Natura 2000 „Ostoja nad Baryczą”, Dolny Śląsk, Wielkopolska.

W Parku Krajobrazowym „Dolina Baryczy”, na terenie leśnictwa Olsza (Nadleśnictwo Żmigród), w okresie od 1992 do 2014 roku stwierdzono 34 owocniki tęgoskóra cytrynowego *Scleroderma citrinum* Pers. z owocnikami chronionego podgrzybka tęgoskórowego *Xerocomus parasiticus* (Bull.: Fr.) Quél., który nigdy wcześniej nie był notowany na tym obszarze. Przedstawiono szczegółowy opis obserwacji tego gatunku na terenie Parku.

SUMMARY

In the Barycz Valley Landscape Park located in the Olsza forest (Żmigród Forest Division), 34 fruiting bodies of *Scleroderma citrinum* Pers. were found in 1992–2014 with fruiting bodies of protected *Xerocomus parasiticus* (Bull.: Fr.) Quél., which has never been recorded in this area. A detailed description of parasitic species of the fungus in the Landscape Park is presented.

Przeplatka aurinia *Euphydryas aurinia* w Puszczy Knyszyńskiej**Marsh Fritillary *Euphydryas aurinia* in Knyszyn Forest**

MARCIN SIELEZNIEW

Zakład Zoologii Bezkręgowców, Instytut Biologii
Uniwersytet w Białymstoku
15–950 Białystok, ul. Ciołkowskiego 1J
e-mail: marcins@uwb.edu.pl

Słowa kluczowe: przeplatka aurinia, *Euphydryas aurinia*, czarcikęs łąkowy, *Succisa pratensis*, Puszcza Knyszyńska, zagrożony gatunek, Lepidoptera, Polska.

Przeplatka aurinia *Euphydryas aurinia* jest zagrożonym gatunkiem motyla dziennego, którego gąsienice w Polsce żerują wyłącznie na czarcikęsie łąkowym *Succisa pratensis* rosnącym na wilgotnych łąkach. W latach 2013–2014 we wschodniej części Puszczy Knyszyńskiej (okolice Kruszynian i Łosinian) znaleziono cztery stanowiska przeplatki aurinii będące jednocześnie najdalej na północ wysuniętymi lokalizacjami w naszym kraju. Trzy płaty siedlisk łęgowych były niewielkie (0,07–0,15 ha), a jeden zdecydowanie największy (ok. 1,2 ha) okazał się podtrzymywać dość dużą populację. W szczycie pojawu na transekcie o długości ok. 600 m, zaobserwowano ponad 30 imagines, a później w miejscach porośniętych czarcikęsem znaleziono 40 oprzędów larwalnych. Wszystkie odkryte stanowiska wymagają ochrony czynnej polegającej na usuwaniu podrostu oraz ekstensywnym wypasie lub alternatywnie rotacyjnym wykaszaniu fragmentów stanowiska. Przeplatka aurinia to setny gatunek motyla dziennego wykazany z Puszczy Knyszyńskiej (i piąty motyl dzienny będący przedmiotem ochrony dla obszaru Natura 2000 Ostoja Knyszyńska), co potwierdza znaczenie tego obszaru jako ważnej regionalnej i krajowej ostoi przedstawicieli tej grupy.

SUMMARY

Marsh Fritillary *Euphydryas aurinia* is a threatened butterfly species whose caterpillars in Poland develop exclusively on Devil's-bit Scabious *Succisa pratensis* growing on wet meadows. Most known sites of the butterfly in the country are situated in SE Poland. In 2013 and 2014, four sites of the butterfly were discovered in the eastern part of the Knyszyn Forest (near the villages of Kruszyniany and Łosiniany), i.e. one of the largest woodland areas in NE Poland. Three patches of habitat were small (0.07–0.15 ha), while the fourth and by far the largest one (about 1.2 ha) supported a relatively large population. More than 30 adults were counted along a transect (ca. 600 m long) at the peak of the flight period (early June), and later in mid-August, 40 larval webs were found in *Succisa* patches. All the discovered sites require an appropriate conservation management, i.e. removal of excessive bushes and trees, as well as extensive grazing or rotational and selective mowing. Marsh Fritillary is the hundredth butterfly species recorded in the Knyszyn Forest (and the fifth butterfly species listed in Annex II of the Habitats Directive recorded from the Natura 2000 area "Ostojka Knyszyńska"), which confirms that this area is an important refugium for this group of insects. The discovered sites are the northernmost known localities of the butterfly in the country.

Nowe stanowiska strojnisia nadobnego *Philaeus chrysops* (Araneae: Salticidae) w Polsce

New records of Beautiful Jumper *Philaeus chrysops* (Araneae: Salticidae) in Poland

KONRAD WIŚNIEWSKI¹, ADAM MALKIEWICZ², WALDEMAR BENA³

¹ Katedra Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej

² Zakład Biologii, Ewolucji i Ochrony Bezkręgowców
Wydział Nauk Biologicznych, Uniwersytet Wrocławski
51–148 Wrocław, ul. S. Przybyszewskiego 63/77
e-mail: konwisniew@gmail.com, adam.malkiewicz@uni.wroc.pl

³ 59–900 Zgorzelec, ul. K. Olszewskiego 7
e-mail: waldemarbena@gmail.com

Słowa kluczowe: *Philaeus chrysops*, gatunek chroniony, Polska, poligon.

Chroniony gatunek pająka z rodziny skakunowatych Salticidae, strojniś nadobny *Philaeus chrysops* (Poda, 1761), został odnotowany na Dolnym Śląsku, na terenie dawnych oraz wciąż użytkowanych poligonów w okolicach Świątoszowa, Ławszowej, Gołnic i Kozłowa. Znaczna część tych obszarów znajduje się w obrębie sieci Natura 2000 (Wrzosowiska Świątoszowsko-Ławszowskie, Wrzosowisko Przemkowskie). W artykule dyskutowane są kwestie dotyczące rozmieszczenia tego gatunku w Polsce i Europie, jego wybiórczości środowiskowej oraz zasadności i możliwości ochrony.

SUMMARY

A protected spider species, Beautiful Jumper *Philaeus chrysops* (Poda, 1761) from the family of jumping spiders (Salticidae) was recorded on a few localities in Lower Silesia (Poland). It was found during the inventory of the military training areas – both the former ones and those still used by the army – located near Gołnice, Kozłów, Ławszowa and Świątoszów. Lately, the major part of this region has been included in the Natura 2000 Network, as “Wrzosowiska Świątoszowsko-Ławszowskie” and “Wrzosowisko Przemkowskie”. *Ph. chrysops* was found in its typical habitats, i.e. inland dunes with pioneer grasslands and heathlands that had been preserved from natural succession due to military activity and uncontrolled fires. These habitats are regarded as valuable, because they significantly contribute to the overall diversity of the region. However, the ecological succession could be observed in a large part of this area. The majority of *Ph. chrysops* specimens inhabited low shrubs of wild black cherry (*Prunus serotina*), Scots pine (*Pinus sylvestris*) and heather (*Calluna vulgaris*).

We claim that the two previous observations (from as early as the 19th and the beginning of the 20th century) from southwest Poland are uncertain, so the first confirmed localities of this species in the region are presented in this paper. The species is known only from a few, scattered localities in Poland, however, it also occurs in western Germany near the border with Poland. The species is common in southern Europe. Nonetheless, its peripheral populations in northern Europe seem to be important, because Beautiful Jumper occurs there in rare and endangered habitats.

Nowe stanowiska mieczyka dachówkowatego *Gladiolus imbricatus* (Iridaceae) w okolicach Radomia

The new localities of Turkish Marsh Gladiolus *Gladiolus imbricatus* (Iridaceae) in Radom environs (Central Poland)

MAREK MIŁKOWSKI¹, JACEK SŁUPEK²

¹ 26–600 Radom, ul. Królowej Jadwigi 19/21
e-mail: milkowski63@wp.pl

² 26–600 Radom, ul. ks. Sedlaka 4/6/8 m. 31
e-mail: jacekslupek@interia.pl

Słowa kluczowe: *Gladiolus imbricatus*, gatunek chroniony, rozmieszczenie, okolice Radomia.

Dwa nowe stanowiska mieczyka dachówkowatego *Gladiolus imbricatus* L. odkryto w okolicach Radomia: na wilgotnej łące (zbiorowisko *Holcus lanatus*–*Polygonum bistorta* ze związku *Calthion palustris*) koło Janiszewa oraz na łące ziołoroślowej (zespół *Geranio-Filipenduletum* ze związku *Filipendulo-Petasition*) w sąsiedztwie miejscowości Trablice. Zachowanie populacji mieczyka dachówkowatego wymaga aktywnej ochrony jego siedlisk poprzez regularne koszenie i usuwanie podrostu drzew i krzewów.

SUMMARY

Gladiolus occurs at dispersed localities of the Polish lowland, and much more often at lower altitudes in mountains and on southern highlands. Recently, two new localities of this species were discovered near Radom, in the valleys of little creeks. One of them is located near the village of Janiszew, in wet meadow (the *Holcus lanatus*–*Polygonum bistorta* community, the *Calthion palustris* alliance). The other one is located near the village of Trablice in the tall herb meadow (the *Geranio-Filipenduletum* association, the *Filipendulo-Petasition* alliance). The preservation of the *Gladiolus*’ population within the said localities requires active protection by regular, late mowing and inhibition of the succession by cutting the trees and bushes.

Stwierdzenie węża Eskulapa *Zamenis longissimus* w Ustrzykach Dolnych

The record of Aesculapian Snake *Zamenis longissimus* in the Ustrzyki Dolne town

MICHAŁ CIACH

Zakład Bioróżnorodności Leśnej
Instytut Ekologii i Hodowli Lasu, Wydział Leśny
Uniwersytet Rolniczy
31–425 Kraków, al. 29 Listopada 46
e-mail: michal.ciach@ur.krakow.pl

Słowa kluczowe: wąż Eskulapa, *Zamenis longissimus*, gatunek krytycznie zagrożony, nowe stwierdzenie.

W dniu 9 września 2013 roku w Ustrzykach Dolnych (Góry Sanocko-Turczańskie) odnotowano nowe stwierdzenie węża Eskulapa *Zamenis longissimus*. Martwego osobnika znaleziono na drodze biegnącej w pobliżu niewielkiego ciekę wodnego płynącego na obrzeżach miasta. Całkowita długość ciała odnalezionego osobnika wynosiła 168 cm. Niniejsze stanowisko jest aktualnie najdalej na północ wysuniętym w Polsce. Wąż Eskulapa jest gatunkiem krytycznie zagrożonym wyginieciem w kraju. Śmiertelność osobników dorosłych zabijanych przez pojazdy jest jednym z podstawowych zagrożeń, którego eliminacja powinna być zadaniem priorytetowym.

SUMMARY

On September 9, 2013, the Aesculapian Snake *Zamenis longissimus* was found in the Ustrzyki Dolne town (Sanocko-Turczańskie Mountains., SE Poland). A recently road-killed individual was found on the road in the suburbs of the town, near a small stream. The total body length was 168 cm. At present, this record is the most northern locality of the species in Poland. The Aesculapian Snake is critically endangered in the country and killing of adults due to collision with vehicles on the roads is considered as the major threat to this species. The elimination of road killing of adults should be a priority.